

II. ЗА ЖИВОТА И ТВОРЧЕСТВОТО НА АНАСТАС ЙОВАНОВИЧ ОТ ВРАЦА

В сръбската справочна литература, на името на Анастас Йованович са поместени статии, посветени на този забележителен сръбски художник, литограф, график и акварелист, но малцина в Сърбия, а и в България знаят, че той е българин от Враца, отведен от баща си да учи в Белград, а по-късно емигрирал в Сърбия.

Основният извор за живота на Анастас Йованович е неговата Автобиография и Дневникът му, които включват времето от раждането му до 1824 г.

Анастас Йованович е роден във Враца през 1817 г. Баща му е търговец, който изнася в Сърбия шаяци и аби, а от Сърбия внася коси, стомана и лен. Майка му Мария произхожда от едно от най-видните семейства във Враца. Първоначално Анастас учи в родния си град при сърбина Константин Огнянович, създател на първото светско обществено училище във Враца, открито през 1822 г. Когато навършва 8-9 години (ок. 1826 г.), баща му го завежда в Белград, за да продължи образованието си. Поверява го на вуйчо му, богат терзия, който работи за княз Милош. Той го дава да се учи при някой си "господин, който в Караджорджево време бил чиновник, а тогава бил дошъл от Русия и чакал да получи служба, а след това при учителя Миша".

След смъртта на баща си (1830 г.) и на вуйчо си (1831 г.) Анастас Йованович се преселва в Белград, заедно с майка си, брат си и сестра си. Принуден е да напусне училище и да отиде да учи терзийски занаят, но вниманието му е насочено към новооткритата през 1831 г. печатница. Той често се застоява в нея. Немците, които работят там, го канят да учи печатарския занаят. Така, заедно с още 31 младежи, Анастас започва да учи словолее и печатане. Наред с това той се учи да изрязва печати. Прави печати и други знаци за себе си, за частни лица, а по-късно и за учреждения. Посвещението върху сабята, която през 1836 г. княз Милош подарява на барон Херден, е изрязано от Анастас.

Преломен момент в живота му е следното събитие. През 1838 г. княз Милош нарежда да се отпечата сръбския буквар на Димитрий Тирол в 40 000 екземпляра, в срок от две седмици. Тази задача хвърля в тревога персонала на печатницата, тъй като тя нямала ръкописни букви, а за набавянето им от Виена трябвало да се чака най-малко два месеца. Тогава директорът на печатницата казва на майсторите, сочейки Анастас: "Ето този, който прави всичко, което ви е нужно, нека той да изреже тези букви", и излиза.

За 7-8 дни Анастас изрязва буквите и букварите били готови в определения срок. Когато научил за работата на Анастас Йованович, княз Милош наредил веднага да бъде изпратен да учи във Виена.

На 20 юли 1838 г. Анастас Йованович заминава за австрийската столица като питомец на княз Милош с годишна стипендия 120 талера. Там той учи при известни виенски майстори литографи и художници, посещава Виенската академия и курс по немски език.

Анастас Йованович посвещава произведенията си на важни личности и съби-